

Передплата

на «РУСЛАНА» вносити:

в Австрії:

на пів рік	20 кор.
на рік	40 кор.
на чверть року	10 кор.
на місяць	1 7/8 кор.

За границею:

на пів рік	16 рублів
на рік	32 рублів
на чверть року	8 рублів
на місяць	2 рублів

Поодиноке число по 16 сот.

РУСЛАН

«Вирвеш ми очи і душу ми не веш; а не возьмеш милости і віри не возьмеш,
бо руске ми серце і віра руска» — 3 Русланових псалмів М. Пашкевича.

Виходить у Львові що дня
крім неділі і руских свят
с 5 1/2 год ополудни

Редакция, администрация і
експедиция «Руслана» під ч. 1.
пл. Домбровського (Хорунщини). Ек-
спедиція місцева в Агенції Со-
колонського в пасажі Гавсмана.

Рукописи звертає ся лише
на попереднє застереженє. —
Рекламації неопечатані вільні
від порта. — Оголошеня зви-
чайні приймають ся по ціні
20 с. від стрічки, а в «Наді-
сланім» 40 с. від стрічки. По-
дяки і приватні донесеня по
30 с. від стрічки.

Руска справа в польськїм освітленю.

(Замітки з нагоди брошури «Z. Milkowski (Jeź). Sprawa ruska w stosunku do sprawy polskiej». Lwów 1902).

(Ковець).

Як нераз вже при інших нагодах ми се виказували, як і рускі послї в теперішній розправі над бюджетовою провізориєю виказували, так і тепер ми се повторяємо, що не змагаємо до вкорочуваня польского стану посіданя в Галичині, або як наш поет висловив ся, «не чужого ми бажаєм, а свого то права». Русини домагають ся і дійсно потребуєть більше руских гімназий, потребуєть конечно помноженя руских катедр на університетї, а ревною працею в Науковім Товаристві ім. Шевченка доказали, що руска мова пригідна і до найвисших наукових предметів. Русини бажали би мати університет для всеї України-Руси, бажали би мати перегадом з Шевченкового Товариства і Академію Наук, яка могла би бути огнищем науки всеї України-Руси, бажаноє також, що би руска мова стала рівноправною і в урядах та судах на рівні з польскою, одначе в тих змаганях стрічають завзятий опір з боку не так австрійского правительства, як самих Поляків, котрі навіть напірають на австрійске правительство, що би не вдоволяло справедливым домаганям і конечним потребам Русинів. Задokumentували се явно польска делегация і польске дневникарство, виступивши з формальним обжалованєм проти міністра просвіти д-ра Гартля за те, що посьмів до бюджету на 1903. р. вставити відповідну квоту на руску рівнорядну клясу в станиславівській гімназії, хоч сойм не ухвалив ще дотичної резолюції.

Як помножуваню руских гімназий, так і засновинам нових руских катедр на львівскім університетї роблять всякі перепони Поляки, а передовсім львівскі професори університетскі і займають супроти змагань Русинів таке саме становище, як свого часу в шістьдесятих і сімдесятих роках займали німецькі професори супроти змагань Поляків до засновин польских катедр. Се виказав посол Барвіньскій, двічі забираючи голос в справі руского університету в радї державній. А що се не лише Русини оцінюють так ті перепони роблені Поляками, наведемо один уступ з письма одного безсторонного Поляка (на нинішні часи се так рідке явище), писаного до посла Барвіньского: «Pojmiesz Pan, że z zajęciem czytałem rozprawę w Radzie państwa nad wnioskiem p. Romańczuka względem utworzenia wszechnicy ruskiej; osobliwie przemówiła do mego przekonania i serca mowa Pana, a razi mię przemówienie posła Starzyńskiego, które Pan scharakteryzowałeś dobitnie apelem do posłów koła polskiego przy końcu mowy swojej. Kogo Pan Bóg chce srogo ukarać, nawiedza go ślepotą, a Polaków terazniejszych tem, że i po szkodzie nie mądrzeją. Wszak przeciw żądaniu względem zaprowadzenia języka polskiego w zakładach naukowych sfery

rzadowe we Wiedniu te same, co p. Starzyński przeciw p. Romańczukowi, przez lata podnosili argumenta».

Мілковскій звалює вину сеї неуступчивости для Русинів на станычків, тимчасом в дійсности станычки ще зглядно за являли все найбільш політичного розуму, найбільш уступчивости, а як-раз найбільшми противниками були подоляки — Ценьскі, Целецькі, Коритовскі, Торосевичі і т. и., котрі напірають і на краєве правительство в тім напрямі і т. зв. псевдодемократи. Ті іменно подоляки і їх близші союзники захоплюють посольскі мандати в руских повітах, як сам Мілковскій признає, способом, який znieprawia lud w sposób najohydniejszy, czyniąc go sprzedajnym, они то і тепер переводять в руских повітах організацію з п. Козловским на чолі з підмогою старостів, інспекторів шкільних, учителів і т. д., що би удержати свою верховладу над руским народом, як се і в соймі тепер було виказано.

Тимто Мілковскій справедливо каже, Wincenty Pol w «Pieśni o ziemi naszej» szlachcie znarowionej żyjezy, by jej «Bóg dał rozum kmiecy», як сего бажав тепер в соймі також посол др. Могильницький. Але се не лише не отямило шляхту, але навпаки розсердило вельми генерального бесідника Войцеха Дідушицкого, з чого видно, що не лише нічого не научили ся, але й научити ся не хотять.

Відносини в краю вельми погіршили ся, се признав і генеральний справоздавець бюджетової провізорії гр. Ст. Бадені і висловив потребу направи, сим бажанем навяна також брошура Мілковского, мимо многих хибних поглядів і інформацій. Але що би така направи відбула ся, треба перше докладно пізнати хиби, треба признати ся до гріха, а сего наші верховладні політики польскі не хотять, они не хотять ніяких уступок, они бажаноє скріпленя дотеперішної верховлади. А на доказ сего наведемо знов слова визначного польского мужа стану б. міністра Білінського, які він сказав свого часу до посла Барвіньского в розмові про свій начерк язикового закона для Австрії виробленого: «Pracowałem całe lato w Iszlu, ażeby ułożyć projekt sprawiedliwej dla wszystkich narodów ustawy językowej i tym sposobem przyczynić się do zaprowadzenia spokoju i ładu w Austrii. Uwzględniłem też i słuszne żądania Rusinów, lecz koło nie pozwoliło mi wnieść tej ustawy w radzie państwa. Wychodziłem z tego założenia, że skoro Rusini są, skoro rozwijają się i postępują, a nie można ich ani wytopić ani wydusić, trzeba im słuszne żądania uwzględnić, trzeba im zrobić ustępstwa, bo im dłużej się to przewleka, tem drożej kosztować będzie». Однак верховладні панове радше вислали д-ра Білінського до палати вельмож, як мали би вволити его начеркови, котрий признавав справедливость Русинам. Поки отже буде міродайною жадоба верховлади, поки руский нарід буде уважаний молодшим братом, gatunku niższego, над котрим старший має панувати, поки верховладні панове не пізнають як слід рускої справи, доти не бу-

де ладу і спокою в краю. Не поможе тому ніяке гнобленє, бо оно лише викликає опір і ятрить, не поможе організація переводжена Козловским, бо не вдасть ся народу руского відорвати від рускої інтелігенції, між котрою він має своїх рідних братів і синів, може хіба повести ся пану Козловскому здеморалізувати деякі одиниці, але до ціли ся організація не доведе. Треба признати си que suum, треба в руским народі бачити рівноправного і рівновартного брата, а не парубка, тоді буде лад і спокій, а чим скорше се стане ся, тим ліпше для обидвох народів, для краю і держави.

По соймі.

Дводневна соймова сесія проминула мов ся зима метелиця, що на одну хвилю заворушить сьвіт, а потім щезне, лишаючи по собі сукіт та якусь аж мертву тишину. Гамірне життя в соймовій палаті відначало ся якоюсь нервовою рухливостію. Тай не диво, бо сесія відбувала ся на тлі минулих хліборобских страйків.

Польска демократична лівця, яка після невдалої «концентрації на ліво», вже давно шукала фіртки, крізь яку могла би перейти «на право», найшла єї аж при хліборобских страйках. Хотий страйки відносили ся лише до нечисленної кастї дідичів, ті псевдодемократи зробили з сего всенародню польску квестію, яка немов то грозить істнованю всеї польскости, та уважали потрібним «злучити ся в один народовий табір» для оборонної немов то борби.

Ціла крухість підстави сего звороту польскої демократії вийшла в промові пос. Рутовского. Він пригадав собі, що польскій меч щербив брами Київів — так само і поблискував під брамами Відня — і що з того? Але всеж таки анї під Київом анї під Віднем они не творять збитої, народної маси, не творять етнографічної підстави до заборчих мрій польских політиків. Один оклик «За Сян» — сказав п. Рутовскій — став командою для польскої демократії: «на право!» Але хто такий видав сей поклик? Вивайшла єго собі сама шовіністична польска праса, як і она вишукала гайдамаків — се факт. «Страхи на Ляхи» — заявив бесідник з емпазою супроти Русинів — але чому сего не придержує ся сам в житю. Коли Русини не беруть на серію київского щербця, про якого згадує пос. Рутовскій в соймі, то чому ж дрозжать зі страху Поляки, коли п. Петрицький в своїх «Гайдамаках» кликне: «Знай же Ляше, по Сян наше!»

Але ся квестія вже переїла ся до сита. Для людей доброї волі она ясна, а проти лихої волі она ясна, а проти лихої волі не допоможуть жадні аргументи. Се і виявило ся в промові пос. Могильницького, який вже після віденьскої страйкової дебати мало що міг докинути нового, а ограничив ся на тім, що би власне виказати сю злу волю польских шовіністів у відношеню до руского селянина та єго послідного аграрного страйку.

Яркими красками бесідник змалював нужду руского селянина, яка була найліпшим агітатором до страйку. А проти кого ішов страйк? Проти яких трех соток дідичів, з котрих біль-

ша половина були — жида. І за тих людей, котрі понадто визискували робітника до крайности — має уніматися так горячо, з такою заїлостію цілий польський нарід? Тих «браці мойжешового визнання» та ще зо сто панків-Поляків боронили староства, жандармерія з цілої Галичини і Мадяри — та ще треба і акції всіх польських сторонниць? Ні, се лише зла воля може опиратися на таких слабких прийоках.

Нігде майже не узгляднено домагань підвищення платні за роботу при жнивах, а натомість відібрано заробок спровадженням чужих робітників та машин, а нашими селянами захавано вязниці. Люди гнили по кілька місяців по криміналах, аби відтак одержати по кілька днів кари арешту. І за що те все? — За пусто-дурно. Лише за те, що той хам, той відвічний раб польської шляхти відважився раз піднести протест проти двора. За те треба его знищити здоплати, висікти до крови. Знав дуже добре тому шляхту польський поет В. Поль, коли так описує польський двір:

Gdy Ataman zakofata
„Hej do dwora“. Nie przelewki
Bo tu jak dwór to już wielki
I tu posłuch bywa wszelki
Kiedy płacą miliony
Kiedy jedzą — to łakotki
A jak biją — to na sotki
A jak pan — to urodzony
Pewnie z księcia albo króla
W domu pana huczno szumno
A tak straszna jego wola
Że nieposłuch chłopu trumna.

За непослух панови і тепер під австрійським правительством, при якійсь немов то конституції хотять платити *chłopa trumna*. Депутация шляхтичів не встидала ся їхати до Відня з жаданем виїмкового стапу; з жадобою піметити ся на тім хлопі кричали: Разни, разни его! А хоть се не удало ся у Відни, то тут дома завели ще гірш, чим виїмковий став, бо воєнний став облоги зі всіма надужитями і вибриками зольдатески. Але се намісник називає тепер бездоганним поступованем властей і війска!

Прецінь бували різні страйки і у нас і в цілїм світі — не перші підняли его. Був от страйк у Відни і в Триєсті, у Франції і великий страйк углекопів в Америці, бувають і у нас страйки робітників, ремісників всяких категорій, але при кождім страйку підставою полагоди є — угода. Угода є тим звеном, що лучить робітника з працьодавцем і при кождім страйку старають ся навязати се звено державні і автономічні власти торговельні і промислові палати, або і поодинокі люди, як послы, провідники. Завсїгди найде ся посередник, який доведе до обопільної угоди. Тільки при хліборобським страйку не допускано жадного посередника, а поодинокі функціонари староств прямо розбивали угоди. Пани мали одну відповідь на домаганя хлопів: «здохай, а не дам!»

В сей спосіб не поладить ся аграрну справу і она буде завсїгди ятрити, як отверга рана. Круцията проти Русинів, кольонізация Маурама, секатурі і кримінал не успокоють населеня, а лише похвнуть его до нелегальних средств. Се не оборона, бо нікто в Русинів ще не скривдив польського стапу посіданя, а противно Поляки забрали Русинам все, зробили з них політичну нулю, та ще трактують з безглядністю витязя над побідженим. Коли порівнати російські відносини з нашими, то хто з нас, чи князь Оболенський, який зігнав страйкуючі села на майдан в Харкові і там батькам в очах діттих волив по кількох різок, хто знає чи сей князь, якого не вязали жадні згляди і ограніченя, не поступив ще ліберальнійше від наших властей, яких обовязує якась конституція, а які відривали людей від родина на цілі місяці і казали їм гнити по криміналах.

Тепер судові розправи виявляють, як неправдиво поінформовано д-ра Кербера про страйки, та яку вартість мають запевненя намісника, що все відбувало ся коректно і він не має наміру виступати проти руского елемента. Сю агресивну ролю переняв навіть краєвий виділ,

який дав субвенцію на подорож Станіньского до Америки.

Пос. Могильняккий своєю промовою хотий і не пересвідчив Поляків про їх несовісне та хище поступованє — бо як ми вже вказали, се є неможливим при їх злій волі — то на кождий спосіб дав вираз тому чувству жалю і кривди, яке наповнило весь руский загаль з причини послїдних злочасних подвигів польского шовінізму.

Н О В И Н И.

— Календар. В пятницу: руско-кат. Ігнатія сьвмуч.; рим. кат. Макарія — В суботу: руско-кат. Юліяні; рим.-кат. Геневефі.

— ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ. При змін місяця просимо наших Вп. Передплатників о скорє відновленє передплати, зглядчо о вирівнанє залеглостий, бо на кредит не будемо висилати часописи.

— В справі дяківських зборів одержуємо отсі прошеня з просьбою їх замїстити: Прошу П. Т. скликуючих деканальні дяківські збори перестерїгати отсі законні норми: Де находить ся статутарно установа аґентура або деканальний виділ дяківского товариства, там належить що найменше 24 годия наперед повідомити до тичне ц. к. староство про день, годину і місце зборів в цілі парад над пенсією емеритальною і інвалідною дяків. Штемпля на таке повідомленє не потреба. Де такої статутарної організації доси нема, там треба скликувати збори довірочні за окремими запросинами до кождої особи, котрі належить на місце зборів з собою взяти. А збори треба скликувати без проволоки безосередно по Рїздвяних сьвятах. — о. Д. Талачевич.

— Збори тов-а „Кружок земляків у Відни“ відбули ся в суботу дня 27. с. м. Збори отворив д-р. Олексе. Кулачковский По справозданю голови з дїяльності Товариства за рік адм. 1902, до контрольної комісії покликано п. д-ра Білинського і Мих. Стешина. Ні внесенє д-ра Білинського удїлили загальні збори абсолютно уступаючому видїлові, по чім приступлено до вибору старшини. Головою тов-а вибрано о. Івана Урусского адміністратора віденської парохії, котрий вискав собі велику симпатію в кругах віденських Русинів, заступником голови п. Теодозія Бачиньского, — касиром п. Ізидора Мазуркевича, а секретарем Івана Тивоновича. Вкінці радник двору п. Підляшецький висказав іменем присутних подяку уступаючому голові п. д-рови Кулачковскому за розвиток товариства під его проводом.

— Польска Г. К. Т. в гімназиях. Професор історії в IV гімназії у Львові, п. Михайло Сівак, викладаючи про Франків, сказав між иншим: „Dziś o Alzacey i Lotaryngię kłóca się Francuzi i Niemcy tak, jak o Galicyę Polacy i Rusini. Tu jednak słuszność po stronie polskiej, bo Galicya to ziemia polska, a tylko Włodzimierz odebrał ją Polsce bezprawnie“. Отсе зразок плеканого в польских гімназиях шовінізму, що проред ся поза шкільні мури до відомости загалу. Краєва рада шкільна повинна пригадати п. Сівакови недавно виданий нею обїжвик.

— Пошочина кацапам. Оноді ми донесли, що „Общество Качковского“ видадо казку п. з. „Іван Дурак“ на руском літературном язїці та заповіло, що дальші свої ізданя будє друкувати також по російски. При тім ми зазначили, що може раз отворять ся очи нашим темним селянам, що несвідомо впали в сігні московских наймитів. І дійсно можемо подати факт на доказ стійности нашого припущеня. На почті в Фирлєві надав Семен Притула з Добранич 2 К до „Общества Качковского“ і дописав на відтинку отсю замітку: „Посилаю 2 К, членський внос на рік 1902 і прошу прислати книжочки в нашій руской мові, бо дістав єм дві книжочки од общества одна Ніч перед Рождест. друга Іван Дурак не вєть пиғані нашов мовов нам таких не потрібно. Симеон Притула“.

— Пан Гломбінський має «пеха». Професор університету і посл до ради державної хотїв стати славним на цілїм світі. До сего мала єму послужити «світла» его бесїда в радї державній при нагодї дебати над галицкими страйками. Однак тут поховзула ся нога п. Гломбінському і він упав в безодню шовінізму, локі, шпїоньства і денунціяції. Ся неудача его не знеохотила. Він видав книжку під заголовком: „Ідея самостійности а финанси Галичини“. Однак і тут не повело ся єму, бо поховзнув ся на обі ноги. В тій «розправі» накидає ся він на теперішних польских політиків, чому они не змагають ся завести таких відносин між Галичиною а Австрією, як пр. між Угорщиною а Австрією або бодай як між Угорщиною а Хорватією. Се старєє ся він вказати цифрами і вкінці доходить до заключеня, що Галичина дає даром Австрії щорічно чистого доходу 25—30 мільонів, що Галичина не є так фінансово як і економічно паси-

вним краєм. Сї виводи «вченого» професора економії викликали глум і насмішки зі сторони польской преси. Один із поважних краківских дньвників висловив ся про ню, що, доки існує теперішня, в найвишїм степені несправедлива ординация виборча сойма, відокремїшенне Галичини було би для неї катастрофою, словом що єю піднесено п. Гломбінським гадку уважає за ненадаючу ся до дискусії. Критик львівского Przegląd-у посвятив більше праці і виказав цифрами нельогічність і неправдивість виводів професора університету. Показало ся, що Галичина не лише нічо не дає даром Австрії але і коли би була відокремїшена, то мусїла би платити 10—20 мільонів більше, як тепер платить. значить, податки мусїли би бути далеко більші. До того додати потреба щорічний додаток до залїзниць, позаяк наші залїзниці зовсім добре не рентують ся. Але за се є там багато хвалби для Поляків, зазиви, що би 20-мільоновий нарід показав, що зможе, а вкінці попірає свої виводи тим, що Галичина є краєм більшим і більше заселеним як Баварія, Бельгія, Голландія і ин значить, тому належить ся єї відокремїшенне. Сердега п. професор університету забув, що не величина і заселенє єрїяють не-зависимости якогось краю, але географічне положенє, політичні згляди, вдача народа і инші тим подібні чинники. Забув також п. Гломбінський, що колиб відокремїшенє Галичина наложила цпа на заграничні продукти, то і инші краї ужили-б того самого способу, а тоді підунало би зовсім хліборобське господарство. Дальше виказує Przegląd, хто є противниками автономії і представляє їх в особи віденських бюрократів, правительства, корони, жидів, но і розумїєсь, Русинів. Вкінці кличе він до своїх земляків: «Ано! покажїм своїм і чужим, що може здїлати польский дух». Ми не сумїваємо ся, що дух польский може здїлати дуже багато, бо отім переконались особливо ми, Русини тут в Галичині, але де найдуть Поляки свїльників і помічників в тім своїм далекосяглім планї, сего цілком не показує Гломбінський, думає, що для его «rodaków» вистарчить кілька шумних, до їх чувства вельми промовляючих сїя. Згаданий вище дньвник кінчить тому свою рецензію так: «З п. Гломбінського лихий статистик, поверхошний мислитель, жаден політик а яко патриот допустив ся великої опішки і своєму краєви богато зшкодив». — Такою пониженю удостоїв ся «вчений» професор економії на львівським університеті, не від чужих, а від своїх. Слова «котюзі по заслузі» можна сьмїло прамїнити до сего «великого чоловіка до малих і низьких інтересів».

— Рух поїздів привернено наново на часті шляху Підвисоке—Острів—Березовиця аєлзаниці Стрий—Тернопіль, Товмач—Палагічі і Товмачмісто та на шляху Коломия—Стефанівка.

— Набезпечний страйк заповїдає ся в Станіславові. Отсе тамошні повитухи горюжать ся, бо кажуть, що нагорода за поміч несену ними бузькам є за низька. Хоть як грізний є страйк помічниць бузьків, але ще грізнійший був би страйк самих бузьків. Та чейже до сего не прийде!

— Середні школи в Галичині. Після звіту краєвої ради шкільної було з кінцем шкільного року 1901: 33 гімназий а 7 реальних шкіл. З початком 1901/2 р отворено одну гімназію і одну школу реальну так, що нині є в Галичині 35 гімназий і 8 реальних шкіл. Крім того є 4 філії при гімназиях, а одна при львівській реальній школі. Найбільшим нещастєм для наших середних шкіл є т. зв. рівнорядні класи. Є їх тільки, що можна би сейчас утворити з них що найменше 33 нові гімназии. Та не лише за богато клас є в поодиноких школах, але також в тих класах є переповненє, так, що учателї при найліпшій волі і охоті не можуть як слїд сповнити свої задачі. В деяких класах число учеників доходить до 60, а пересїчне число на одну класу вносить 43. Пересїчне число учеників в одній гімназії в сїм році вносить 627, а в реальній школі 428. — Про рускі гімназии напишемо окремо.

— На фантову лотерію «Сокола» прислали по день 20. грудня 1902. отсі Добродїї: 1) Портрети визначних Русинів Вп. Будзиновский. 2) Фартушок вишиваний Вп. Куровець з Клуша. 3) 2 олійні образи Вп. К. Жмур зі Львова. 4) Каламар Вп. М. Жмур зі Львова. 5) Скіонтікон Вп. Ю. Жмур зі Львова. 6) Статую Вп. В. Крижановский зі Львова. 7) 5 обрзів Вп. П. Доманик зі Львова. 8) Накрїте вишиванє на столік Вп. Яновичівна Зоф. 9) 3 вишивані краватки Вп. Вп. Яновичівна Ольга з Луки. 10) 8 памяток з Риму Вп. С. Бриттан зі Львова. 11) Бутоньрку на цвїті Вп. В. Глуховецкий зі Львова. 12) Підставку під ляму Вп. Х. Х. з Гольгоча. 13) Балетничку і 2 книжки Вп. М. Процьківна зі Львова. 14) Вишиваний образ Вп. Йосифа Коцко з Дрогобича. 15) Вирізувані рамки до фотографій Вп. Л. Паньків зі Львова. Замість фантів прислали гроші Вп. Добродїї: Ве. о. Сїчинський з Мшани 4 К, Вп. д-р. Недільський з Коломиї 5 К, Вп. проф. Л. Огоновский зі Львова 4 К, Ве. о. Боярський з Новосїлки Костюкової 6 К. За с

дари складаємо Вп. Добродіям щирю подяку. Рівночасно просимо уклінно всіх тих, котрі мають намір як небудь чи то фантами чи грішми причинити ся нам до урядженя льотерії, щоби як найкраще надсилали, бо речинце збирания вже короткий а фантів надійшло доси дуже мало. — *А. Будзиковский*, голова. *Денис Кучика*, справник.

— **Супружа трагедія.** Месть зрадженого женою мужа є страшна, а ще страшнійша тоді, коли в гру входить зависть. На сім тлі відіграла ся вчора кровава драма межі супругами Іваном а Ольгою Яремко в домі при ул. Сикстускій ч. 10. у Львові. Перед вісьмома роками обоє побрали ся з любови. Она була тоді касперкою в молочарни, і визначала ся на причуд гарною вродою, а він був мулярем. В часі 6-літнього житя разом приходило між ними дуже часто до спорів, бо він відозрівав єї о недодержуванє супружої присяги. Мимо келотвечі обоє жили разом; він прощав єї всі провини, коли глянув в єї ясні, приманливі очі. Аж перед двома роками Ольга покинула мужа і приняла місце касперки в якійсь молочарни в Перемишля. Розлука не трвала довго, бо по кількох тижнях Ольга вернула до мужа, а він знов прощав єї все. Сего року в літі Яремко виїхав на роботу до Борислава.

Жінка остала без опіки мужа, але найшов ся инший опікун в особі п. Л. властителя каменниці зі Львова. Він винаймив єї окрему квартиру при ул. Сикстускій ч. 10, сирінь меблі, кушин єї доріг срібї, але... й набавив єї поганю недугу. Ольга лічила ся ще тоді, коли єї муж повернув з Борислава. Мимо того, що він знав про все, що діяло ся в часі єго неприсутности, був готовий і тепер єї прощати і жити разом з нею, лише ждав, аби випроводила ся з нового помешканя, але она на се не пристала. Коли працювала ся, він поцілував єї в руку і від того часу аж до вчора не приходив до неї. Вчора прийшов єї відвідати, але застав двері замкнені. Стара вдова Влашинська, що обслуговувала Ольгу, вкінці отворила єму двері. На порозі заступила єму дорогу жена і привитала словами: «Чего хцеш бацярку». Між ними настала суперечка, серед якої обуреної Яремко вхопив зі стола ніж і пробив жінці черво і з лютости обернув ніж в рані. Безнадійно ранено Ольгу відвезено до шпиталя, а убійника арештовано.

— **Статистика обструкції.** В берлинськїм дневнику *Der Tag* оголосив посол Паше цікаві статистичні дані про наради над німецькою цловою тарифою. З сеї статистики дізнаємо ся, що під час нарад в комісії, соціяліст Штадгаген мав 230 бесід, соціяліст Молькенбур 131. В повнім парламенті заняло друге читанє тарифового проєкту 42 засідань і 237 годин, третє, покінченє в однім дні по цілім ряді замахів на регуляції, трвало 19 годин (з того 8 годин бесіда соціяліста Антріка. Стенограма посольских бесід обнимають 2,620 аркушів, а чого бесіди Штадгагена 234, Бєбля 205, Антріка 139, Зінгера 131, Молькенбура 76 аркушів і т. д.

— **Справника замаху на катедру св. Петра в Женеві** спіймано. Є ним якийсь Машетт, чоловік божевільний. Призван ся до сего дня, помічників не мав.

— **Архикнязь Отто**, підчас побуту в своїх добрах в Шенау, — рубав дрова і зранив ся сокирою в ногу. По осмотреню рани перевезено архикнязя до Відня і перевязано рану другий раз.

— **Аванс резервових офіцерів.** «Дневник війскових ровпоряджень» оголошує іменованє 620 резерв поручників в піхоті, 43 в кавалерії, 84 в полевій артилерії, 73 в кріпно-ій артилерії 25 в санітарних відділах а 243 в тоборі.

— **Крадіж в Петергофі.** „Новое Время“ дєно сить, що в сїх днях украдено налату в Петергофі. Злодії, діставши ся до саль в партері, украли множество старинних статуї, дорожочинні годинник і багато цінних окрас з темного бронзу. Більші предмети, котрі рабівники не могли винести, порозбивали, повідтовкали руки, ноги і ин. Справників доси не висліджено.

— **Зелізнична катастрофа.** В Торонто, близько Лондона, стрітня ся поїзд експресовий з тяга рівним. Згинуло 25 осіб, а 30 є ранних. Експресовий поїзд був переповнений особами, що повертали зі свят.

— **Мурини**, що зміштують німецькі області у східній Африці, мають дикий звичай убивати новонароджені діти. Передовсім засуджені на смерть є діти, що мають якунебудь тілесну хибу або бодїй краску шкіри троха яснійшу від пересічного мурвина. Сїй судбї підлягають також діти, котрі терплять на неправильний ріст зубів. Дитину, засуджену на смерть, забирають «старші» муринського села, а відтак убивають. Задля сего забобону місцевости, числячі по 1000 хат, мають найбільше по 2000 душ убивано дїтїй старіють ся зарадати християнські місіонарі, хотїй се приходить їм дуже тяжко, позяк колонізаційні власти не можуть поглянути до відічалности справників сего злочину. Кожда матір, котра посьвідчить, що єї дитину пірвано і убито, гине скритоубійчою смертю. Щоби убити стар-

шу дитину, на котрих жите наважують ся з зависти инші, бездїтні матери, уживають до сего живиці з дерева. Ся живиця, змішана з поживою, густє в жолудку і по кількох місяцях спроваджує смерть.

— **Молоко і запах.** Мало хто знає, що молоко може зіпсовати ся а радше набрати відражаючого смаку в виюю корови, если она віддихав воздухом, насиченим якимись газами. Недавво лучив ся такий случай: Молоко від 25 коров мало неприємний чух. Властитель коров залепкований почав пильно слїдити причини сего і обходячи пасовиско, знайшов кінське стерво. Коли коня закопано, молоко відзискало назад звичайний смак і запах. — Молоко є одним з найчутливїших плинїв на запахи. Горнець, молока поставлений побіч зле закоркованой бляшанки з терпентиною, набирає прикрого чуху, і стає неможливе до пия. Досвідки починені під тим зглядом, виказали, що молоко уставленє в суїдєтві таких артикулів як чєсник, тютюн, камфора, гнила риба і т. п. заховували характеристичний чух в протягу 14 годин. Наші господїні повинні отже вистерігати ся, ставити молоко близько артикулів з прикрям запахом, як також переховувати молоко в покою особи дїткеної заразливою недугою.

— **Ц. к. Дирекция залізниць державних у Львові** оголошує:

Східно-північно-західний австрійський звязок залізничий: З днем 1. січня 1903 входить в жите новий додаток до звязковї тарифи часть II в якїх містять артикулів і реляцій. Через се зносить ся тарифу часть II, зшиток 6 з дня 1. січня 1903 враз з дотичним додатком I.

Зеліаниця Львів-Самбір галицько-угорська границя. Після оповіщення самі ценою в *Wiener Zig.* буде роздана в дорозі оферт достава і уставленє залізничих конструкцій мостових і залізних поруч. — Оферти буде приймаати ся найдальше до 20. січня 1903. в ц. к. Дирекції будови залізниць у Відня (*Gumpendorferstrasse Nr. 10.*) де можна переглянути близні услїя достава.

Заведєне з днем 10. цвітня с. р. з огляду на надзвичайні утрудненя, що повстали в наслідок перебудови двірця залізничого в Бориславі, продовженє речинця достава для посилок товарових зносить ся з кінцем грудня 1902. — Заведєне же ще від 1. цвітня 1889 загальнє продовженє речинця достава для подібних посилок на шляхах ц. к. залізниць державних в Галичїні, остає і дальше важнє.

— **Переписка Адміністрації.** *Внов. Др. Ом. Глад. в Терн.* Заплачено по концє червня 1903.

— **Родимці! Памятайте!** на бурсу! Руского Товариства педагогічного у Львові!

Посмертні оповістки.

Богдан Куровецький, син контролєра почт і телеграфів у Львові, упокоїв ся дня 30. с. м. в 12. році житя, В. в. п.!

Наука, штука, література.

— **Із нашого театру.** (Дописи з Коломиї). Хоч поділитися вражєнем, яке викликала в душі опера д. Аркаса під заголовком «Катерина». Не думаю розбирати і критикувати її під зглядом техніки композиторської і інструментальної, лиш подати в коротці головні її черти. Увертурою впровадив нас композитор в лабіринт тонів, акордів, через котрі пробляскують ся справдішні жемчуги музики оперової. Д. Аркас дійсно збогатив своїм твором нашу музу, хоть денеде бачимо навіть досить значні хибї гармонізації, зависимість і не дуже влучнє наслідованє чужих взорів і залєтїлости давнійшої оперової техніки в роді кінцевих акордів без тих чудових переходів, що цїхує новїшу музику від Вагнера. В увертурі і першїм актї дуже і може за часто стрічаєм чужі не свої мелодїї в роді мазурка, в однім місця дуєту Катрі і Андрїєм або німецьких мотивів вагнерівської музики в декотрих місцях увертури і в першїм актї або квінтету при кінці першого акту, де невдачна гармонізація мотивів українських і чужих головно російських псують вражєнє першого акту.

В другім актї опановує вже наша муза цїлком душею композитора. Розлука родичів, Катрі і Андрїя, безталанна доля Катрі пократки, борба почути чєсти в блькївською любовю, страсяють його почуваннями. Його музика вже не та, що першого акту. Жаль безмірний, негамований опановує неподільно композитором і ллють ся... ллють ся сердечні хоть німі слова музики, уносять ся в просторах повні розлуки, розчарованя тона української пісні. Словам жалю, лютуючого в серцях блью, любові безталанній і зраджєній могла відговісти лиш одна українська пісня. Композитор вже з легкостю опановує всі трудності технічні. З тою хвилею зникає вже

штучність, штивність і непевність. Злий вплив чужої музики і дїсгармонїя, котру спроваджують до опери не дуже влучно змішані чужі мотиви, помалу зникають, українська пісня відносить побїду над пєсамя і мелодїями чужими, німецькими і російськими. Лишавсь з впливу вагнерівської музики то, що є найважнійшою її цїхою: відданє музикою всего того, що дїєсь на сцені. Тони і акорди зливають ся з пісєню і словами акторів в одну гармонїйну цїлість і до кінця опери плине тужна, сумна... сумна пісня. Музика плине, а бль і розлука віддані з такою силою, що не треба лібретта, не треба слів... як філії сріблїстого Прута в хвилях тучі і громів розбивають з розпукою відіччу забору граїтного водопаду і знесилєні падають в обїями безденного плєса, так рвуть ся стони з глубин горем прибитої душі, стони акордів і падають в обїями невгомонного плачу і зойку. Кожда дїя, кождий відітнок чєства відданїї музикою.

Вступ до третього акту розказує нам хвилі прощаня Катрі — пократки з рідною стороною, з минувшими днями безжурного счастья улюбленой родичами одиначки, а батьківською стріхою, жаль безталанного серця, зрадженого любовком, опущеною і висьміяною людьми, серед котрого проблїскує лиш денеде надїя на того, що забрав ту долю та щастє і веселу давнину. Куртина опущена, а нам ся здає, що бачимо се все, що чєм бль розбитої горєм душі. Підносить ся куртина, входить Катря з сином своїм безбачєнськом.

Не вернусь... не вернусь... не вернусь, виривавсь з прибитих нещастєм грудей, а пісня несе сі слова трогаючими звуками, плине велика скарга тим сумом музики, який лежить заклятий чарівною силою в музиці і піснях нашого безталанного люду. Та скарга подоптаного серця, любов матери до сина, уколєсване його до сну і журба о долю того сина, що батька не знає, промїнь надїї, що опановує душею Катрі на звук піснї салдацкої і радїсть на вид Івана а, відтак безмежний бль погорджєної, з трутальностію покиненої жінки тим, що знівечив її долю, послїднє прощанє з сином, розбурхана природа, снїг і завїя, все те так вірло, з такою плястикою віддана в музиці і співах, що певно не було одної душі в сальї, котра би не відчула сего болю, не відчула того, чого не в силі слова висказати... *Мисась Крижалець.*

Лїбретто «Катерини» скомпонованє після Шевченка, тїльки введено тут ще одну особу Андрїя, який також любить ся в Катрині та й півнійше рад би подружжєм покрити єї сором. Щодо лїбретта замїтимо, що воно не всюди накривавсь ся з музикою. Уклад опери видаєть ся мінї о скілько хиблєний, що акція не трактована рівномірно у всіх актах. Третий акт є майже одна сольова партія Катерини, тож до єї виведєня треба співачки, щоби і знаменито грала і була вивїнована дуже щєдро під зглядом вокальнєм. Оцінюючи виставу сеї опери у нашїм театрі, не сьміємо аві на хвильку забувати, серед яких обставин єї виведєно. А тоді мусимо висказати ся про неї із всяким признанєм. А віднести годить ся се в першїй лїнії до Катрі (п. Рубчакова), що вийшла оборонною рукою із своєї так важкої ролї. Ганна змістила ся вповні в голосовій скалі п. Стефановичевої. Гарно визначив ся своїм сьївом п. Рубчак в ролі Остапа. Те саме годить ся сказати і про п. Леонтовича (Іван), а ще більше про п. Петровича в ролі Андрїя, який своєю долею дуже нагадує Йонка з «Гальки». Партїї поменші Оксани та Одарки відсьпївали поправно пп. Кравчуківна та Малєвичівна. Загалом годить ся сказати, що артисти і в сольових сьївах і в хорах держали ся все добре. Правда, можна б собі бажати і визначїйших голосів, а притїм більшої уваги і на гру — та те все переходить сили наших артистів, тож годї від них таких тонкостий вимагати. Публика, що заповнила битком салью, заховувала ся на опері зовсім відповідно та горячо оплескувала і сьїви наших артистів (передовсім дуєт Катрі з Андрїєм в 1 актї), а не менше і танці укладу п. Ніжанковського. До удачі сього вечера припинила ся немало і гарна гра оркєстри 24. п. п. під вмілим проводом п. Коссака. Одним словом сєй вечір мусимо зачислити до вповні вдатних, а за його стараннє устроєнє годї не бути вдячним і директорови нашого театру. *Олег Сатур.*

— **Напівник церковний** апробований всіми трєма руско-кат. Преосьв. Ординарїями і поручений ними Впр. і Всч. Духовєтєству і народови, можна замовляти у видавцї Ігнація Полотнюка в Станиславові. Цїна брошурованого примірника 4 К, з почтовою пересилкою о 60 сот. більше. Також можна замовляти оправлені. Найдїлнє прислати гроші з гори, то менше коштувати буде почта, як за послїлатою.

— **Репертуар Львівської Фільгармонїї.** В четвер, 1. січня концерт фільгармонїчний, при сьївучастї Вілє Бурмєстра. (Цїни місць значно знижені). Програма: I. Мендельзон: Увертура «Сон літної ночи». Каюнус: Раисодия. II. Бєтговен: Концерт, відиграє В. Бурмєстер. II. Чайковський: Симфонїя 6, часть четвєрта. Бєтговен: з Симфонїя 4, часть четвєрта. Двожак: з Симфонїя

